PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 22ain o Hydref, 2026

Presenoldeb: Is-gadeirydd Carys Edwards

Cynghorwyr: Elwyn Jones, Edgar Wyn Owen, Geraint Parry, Huw Rowlands, Meryl Roberts, Richard Glyn Roberts, Angela Russell, Ioan Thomas ac Elfed Wyn ap Elwyn

Aelodau Lleyg: Peter Barnes, Eifion Jones, a Paul Millar Mills

Swyddogion: Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio Mewnol), Delyth Jones-Thomas (Rheolwr Buddsoddi), Caren Rees Jones (Cyfrifydd Grŵp - Cyfalaf a Rheolaeth), Gwion Elis Jones (Uwch Gyfrifydd), David Lloyd-Williams (Cyfrifydd Grŵp), Nel Gwynn Povey (Hyfforddai Proffesiynol Cyllid a Chyfrifeg) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth)

Eraill a wahoddwyd:

Cyng. Huw Wyn Jones (Aelod Cabinet Cyllid)

Eitem 7:	Cyng. Nia Jeffreys (Arweinydd y Cyngor), Cyng. Menna Trenholme (Dirprwy Arweinydd y Cyngor / Aelod Cabinet Plant a Chefnogi Teuluoedd), Cyng. Dewi Jones (Aelod Cabinet Addysg), Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Dylan Owen (Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol a Swyddog Monitro), Gwern ap Rhisiart (Pennaeth Addysg), Alison Halliday (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Ysgolion), Llion Williams (Arweinydd Ansawdd Diogelu a Llesiant), Ian Jones (Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Corfforaethol), Ffion Mai Jones (Uwch Reolwr Gweithredol) a Lois Owens (Uwch Swyddog Gweithredol)
Eitem 7, 8 ac 17:	Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor)
Eitem 9 a 10:	Yvonne Thomas (Archwilio Cymru)
Eitem 17:	Lora Gwawr (Archwilio Cymru)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Dewi Lewis (Cadeirydd), a'r Cynghorwyr Menna Baines, Wendy Cleaver ac Arwyn Herald Roberts.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi

3. MATERION BRYS

Dim i'w nodi

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 29ain o Fedi 2026 fel rhai cywir**.**

5. GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR

Cyflwynwyd adroddiad oedd yn rhoi amlinelliad o sut mae adrannau'r Cyngor wedi ymateb i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel bod modd i'r Aelodau gael sicrwydd bod eu penderfyniadau yn cael sylw. Nodwyd bod yr adroddiad yn rhoi cyfle i'r Aelodau ystyried y penderfyniadau gyda bwriad o ddileu'r eitem / penderfyniad pan fydd y weithred wedi cwblhau.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD

Derbyn cynnwys yr adroddiad

6. DIWEDDARIAD AR GYNNYDD Y CYNLLUN YMATEB: CYFIAWNDER TRWY EIN DEWRDER

Diolchodd Arweinydd y Cyngor am y gwahoddiad i gyflwyno cynnydd ar gynllun ymateb y Cyngor i adroddiad Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder. Diolchodd i'r goroeswyr am eu dewrder ac mai nhw yn bennaf sydd yn gyrru'r gwaith ymlaen. Nododd bod Bwrdd Cynllun Ymateb, dan arweiniad a chadeiryddiaeth yr Athro Sally Holland, a'r Cabinet wedi derbyn yn llawn yr awgrymiadau a gyflwynwyd gan y Pwyllgor ym mis Ionawr 2026. Atgoffwyd yr Aelodau bod tîm o bobl yn gweithio ar y Cynllun Ymateb gyda phob un yn atebol ac yn gyfrifol am ffrwd gwaith penodol ac fe fuddsoddwyd adnoddau ychwanegol i gryfhau'r trefniadau diogelu.

Adroddwyd bod 43 o'r 55 ffrwd gwaith bellach wedi eu cwblhau, neu wedi dod yn rhan o waith dydd i ddydd y Cyngor. Pwysleisiodd nad oedd y Cynllun Ymateb yn 'ymarferiad ticio bocs' ond yn gynllun sydd yn mynd i'r afael â newid trefniadau diogelu. Cyfeiriodd at enghreifftiau o newidiadau megis; sicrhau bod plant sy'n cael eu henwi mewn cyfeiriadau yn cael cyfle i siarad efo gweithiwr cymdeithasol; gwirio gwybodaeth am honiadau hanesyddol; cyflwyno hyfforddiant newydd ar gam-feithrin, neu "grooming"; creu fideo hyfforddiant diogelu ar gyfer staff rheng flaen; a chryfhau'r hyfforddiant sydd ar gael i lywodraethwyr.

Cydnabuwyd y cynnydd a'r gwaith caled sydd eisoes wedi ei weithredu, ond bod yr her erbyn hyn yn symud o ofyn "be sydd wedi ei wneud?" i "pa wahaniaeth sydd wedi ei wneud?". Amlygodd yr angen i fesur effaith gan sicrhau bod newidiadau yn cael eu gwreiddio fel rhan o ddiwylliant Cyngor Gwynedd. Ategodd nad yw'r dioddefwyr a'u teuluoedd yn haeddu dim llai na bod Cyngor Gwynedd wedi gwrando, wedi gweithredu ac yn bwysicach oll, wedi newid.

Cyflwynodd y Prif Weithredwr, fanylion am ymarferoldeb y Cynllun Ymateb. Nododd bod 8 allan o 9 o'r argymhellion oedd wedi eu dynodi i Cyngor Gwynedd (neu bob Cyngor) wedi eu cyflawni gyda'r un sydd yn weddill i'w gwblhau cyn y Nadolig. Yng nghyd-destun yr 17 argymhelliad oedd wedi eu dynodi ar gyfer sefydliadau rhanbarthol a chenedlaethol, adroddwyd bod 9 wedi eu cyflawni yng Ngwynedd.

Diolchwyd am yr adroddiad ac am yr ymdrech i gyflawni'r gwaith, sydd yn galonogol a phositif.

Sylwadau yn codi o'r drafodaeth ddilynol:

- Yn cydnabod y gwaith sylweddol sydd wedi ei gyflawni i ymateb i'r her
- Croesawu bod adnoddau ychwanegol wedi eu buddsoddi i feysydd gwaith diogelu
- Bod yr adroddiad a'r Cynllun Ymateb yn un proffesiynol
- Da gweld Gwynedd yn arwain ar newidiadau

Cyfeiriwyd at 'ystyried ymateb i'r sylwadau ac argymhellion a gyflwynwyd' yng nghyfarfod Ionawr 2026 ac at yr angen am 'sicrwydd bod trefniadau disgyblu mewn lle, amserlen ar gyfer

y broses disgyblu a modd o adrodd ar y weithred; bod hyn yn deg i'r teuluoedd hynny sydd wedi cael eu heffeithio' ac os oedd hyn wedi derbyn sylw, nododd y Prif Weithredwr na allai drafod materion cyfrinachol, ond gwnaeth addewid bod y Cyngor yn cymryd camau priodol ac yn dilyn prosesau disgwyliedig i ymdrin â'r mater; yn dilyn cyngor gan fargyfreithiwr a threfniadau statudol, ac y byddai adrodd yn ôl ar unrhyw weithred yn cael ei wneud yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor.

Mewn ymateb i gwestiwn am fonitro ymddygiad addysgu yn y cartref, nododd y Pennaeth Addysg, er nad oedd y mater yn gysylltiedig â'r adroddiad, y byddai'n gallu darparu adroddiad o'r hyn sydd mewn lle i ddiogelu'r plant hyn.

Yng nghyd-destun cyllido'r gwaith ac os oedd Gwynedd wedi derbyn cefnogaeth ariannol gan Lywodraeth Cymru, nodwyd bod Llywodraeth Cymru wedi rhoi cymorth ariannol i fynd i'r afael â'r ymatebion oedd yn ymwneud ag ysgolion a staffio, a bod Cyngor Gwynedd wedi penderfynu buddsoddi £600,000 yn ychwanegol o'r gyllideb refeniw i feysydd gwaith yn ymwneud â diogelu - un o'r meysydd gwaith oedd cyfeiriadau plant a'r angen am fwy o adnoddau rheng flaen.

Ynglŷn ag adroddiadau cynnydd / diweddariadau pellach o'r gwaith, nododd y Prif Weithredwr bod trafodaethau yn cael eu cynnal am y broses o adrodd ar y cynnydd i'r dyfodol, gan awgrymu y bydd materion / themâu / agweddau penodol yn adrodd yn ôl i fforymau gwahanol – y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn sicr o fod yn rhan o'r broses honno.

PENDERFYNWYD

Derbyn cynnwys yr adroddiad

7. ARGYMHELLION YN DEILLIO O ASESIAD PERFFORMIAD PANEL - YMATEB DRAFFT Y CYNGOR

Diolchodd Arweinydd y Cyngor am y gwahoddiad i gyflwyno canlyniadau Asesiad Perfformiad Panel y Cyngor. Eglurodd mai dyma'r tro cyntaf iddi gael y profiad o fynd drwy'r broses a mynegodd bod cynnal asesiad perfformiad allanol o bryd i'w gilydd yn rhan bwysig o drefniadau llywodraethu ac yn rhoi cyfle i'r Cyngor dderbyn safbwynt annibynnol ar effeithiolrwydd y Cyngor, a'r modd y mae'n cyflawni ei swyddogaethau.

Cymerodd y cyfle i ddiolch i aelodau'r Panel am eu gwaith ac am yr amser a roddwyd ganddynt i gyfarfod gydag Aelodau a swyddogion yn ystod eu hymweliad ym mis Mawrth 2026, yn ogystal ag ystyried ystod eang o ddogfennau wrth lunio eu casgliadau.

Derbyniwyd copi terfynol o'r Asesiad ym mis Mehefin 2026. Ystyriwyd bod yr adroddiad yn adnabod nifer o gryfderau o fewn y Cyngor, ond fel unrhyw adolygiad adeiladol, amlygwyd hefyd feysydd lle gellid eu gwella ymhellach. Derbyniwyd bod hyn yn rhan allweddol o'r broses ac yn gymorth i'r Cyngor barhau i ddatblygu fel sefydliad. Amlygodd bod llawer o'r argymhellion yn ymwneud â chryfhau a datblygu trefniadau sydd eisoes mewn lle, yn hytrach na chreu trefniadau newydd.

Ategodd, er gwaethaf yr heriau sylweddol sy'n wynebu llywodraeth leol ar hyn o bryd, mai calonogol oedd gweld bod yr adroddiad yn cydnabod ymrwymiad Aelodau a staff y Cyngor i gyflawni dros drigolion Gwynedd. Nododd ei bod yn ofynnol i'r Cyngor ymateb yn ffurfiol i'r adroddiad ac felly yn ceisio barn y Pwyllgor ar y Cynllun Gweithredu drafft oedd yn amlinellu sut roedd y Cyngor yn bwriadu ymateb i argymhellion y Panel.

Cymerodd y Prif Weithredwr y cyfle i nodi, er bod y Cyngor yn cwblhau Hunanasesiad Blynyddol ac yn adrodd ar berfformiad, bod yr Asesiad yn haen ychwanegol o fonitro trefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn fodd o ychwanegu gwerth. Ategodd, er bod rhai

elfennau o'r argymhellion eisoes ar waith, bod y Cyngor yn croesawu argymhellion y Panel a bod y cynllun gweithredu yn amlinellu'r trefniadau y bwriedir eu rhoi mewn lle i fynd i'r afael a'r argymhellion a chefnogi gwelliant parhaus.

Diolchwyd am yr adroddiad

Sylwadau yn codi o'r drafodaeth ddilynol:

- Amlwg bod y Cyngor yn cymryd yr asesiad o ddifrif
- Croesawu bod yr Asesiad yn ychwanegu gwerth
- Da clywed bod y Cyngor yn derbyn yr argymhellion

Mewn ymateb i sylw ynglŷn ag argymhelliad 2b Trawsnewid, a'r awgrym byddai ail drefnu Ffordd Gwynedd o fewn fframwaith trawsnewid ar draws y sefydliad yn cryfhau'r elfen yma, nododd y Prif Weithredwr bod trawsnewid yn weithrediad parhaus, y Cyngor bob amser yn edrych i wella a moderneiddio. Ategodd bod Cynllun Trawsnewid y Cyngor yn un o flaenoriaethau Cynllun y Cyngor a mynegodd bod y panel yn ymwybodol bod Ffordd Gwynedd yn y broses o gael ei adolygu - bydd y Cyngor yn defnyddio egwyddorion gorau Ffordd Gwynedd ac yn adeiladu ar hyn.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â deallusrwydd artiffisial (AI) ac nad oedd sylw at hyn yn yr Asesiad, ond ei fod yn allweddol i'r broses o drawsnewid, nododd y Prif Weithredwr bod AI yn sicr yn ychwanegu gwerth mewn rhai sefyllfaoedd a bod prosiectau yn cael eu peilota ar draws y Cyngor ar ddefnydd AI. Cyfeiriodd at enghraifft o ddefnyddio system 'BEAM Notes' all ryddhau gweithwyr cymdeithasol o waith cofnodi sgyrsiau i roi sylw yn hytrach ar gefnogi a diogelu pobl. Ategodd bod gwaith hefyd wedi ei gomisiynu gydag MSbarc i geisio adnabod meysydd gwaith all, neu beidio, drawsnewid o ddefnyddio AI.

Wrth ymateb i sylw ynglŷn â phryder trosiant staff, nodwyd nad oedd trosiant staff Gwynedd yn wahanol i gynghorau eraill, ond cydnabuwyd bod nifer o staff profiadol yn cyrraedd oed ymddeol a bod her o adnabod y don nesaf i gymryd eu lle. Cyfeiriodd at argymhelliad 1b oedd yn argymell adolygu capasiti arweinyddiaeth strategol y Cyngor a bod bwriad ymateb i hyn drwy benodi Cyfarwyddwr Corfforaethol ychwanegol. Ategodd yr Arweinydd bod oddeutu cant yn llai o staff o gymharu â blynyddoedd blaenorol a bod hyn yn ganlyniad i ddiffyg cyllideb a thoriadau dros y blynyddoedd - bod y Cyngor yn gorfod cyflawni mwy gyda llai.

Yng nghyd-destun trosiant adrannol nodwyd nad oedd ystadegau ar gael yn nhermau trosiant adrannol, ond bod pob adran gyda chynllun gweithlu eu hunain gan fod gofynion pob adran yn wahanol. Cyfeiriwyd at faes Gofal Iechyd fel enghraifft lle gwelir, wrth i staff profiadol ymddeol, bod pawb yn cystadlu am yr un pŵl o bobl a bod Gwynedd wedi ymateb i'r her drwy sefydlu'r Academi Gofal.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr ymateb drafft i'r Adroddiad gan nodi nad oedd unrhyw newid yn cael ei argymell i'r ymateb.**
- **Croesawu diweddariad ymhen 12 mis ar y cynnydd i weithredu'r argymhellion**

8. HUNANASESIAD CYNGOR GWYNEDD 2025/26

Cyflwynwyd yr Hunanasesiad gan Arweinydd y Cyngor, Nododd bod yr Hunanasesiad yn elfen bwysig o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn gyfle i edrych yn onest ar y perfformiad, sut mae adnoddau yn cael eu defnyddio, a pha mor effeithiol yw'r trefniadau i gyflawni dros bobl Gwynedd. Atgoffwyd yr Aelodau bod y prif benawdau wedi eu cyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Gorffennaf 2026 a diolchwyd am y sylwadau a'r mewnbwn a gyflwynwyd yn y cyfarfod hwnnw - y sylwadau hynny wedi cael sylw a'u cynnwys yn y ddogfen ddrafft.

Amlygodd nad oedd yr Hunanasesiad yn ceisio awgrymu bod y Cyngor yn gweithredu'n berffaith, ond yn hytrach yn cydnabod y meysydd lle mae cynnydd da wedi ei wneud mewn rhai meysydd, ac yn adnabod y meysydd hynny lle mae'r heriau yn parhau ac sydd angen sylw pellach i'r dyfodol.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried cynnwys y ddogfen ddrafft a chynnig unrhyw sylwadau neu argymhellion pellach cyn cyflwyno i'r Cabinet ar y 10fed o Dachwedd ac yna i'r Cyngor Llawn ar y 3ydd o Ragfyr. Ategwyd bydd y ddogfen yn cael ei chyflwyno ochr yn ochr ag Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor ar gyfer 2025/26.

Gwahoddwyd Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor i gyflwyno'r adroddiad mewn manylder. Nododd bod yr Hunanasesiad yn ofyn statudol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac mai'r Grŵp Llywodraethu (mewnol) sydd wedi arwain a chymryd trosolwg o'r broses i sicrhau y bydd y gwaith yn cael ei berchnogi a'i arwain ar lefel strategol. Ategodd bod canfyddiadau'r Hunanasesiad ar gyfer 2025/26 yn cyd-fynd â chanfyddiadau ac argymhellion yr Adroddiad gan Banel, gan roi sicrwydd pellach bod y materion allweddol wedi eu hadnabod.

Diolchwyd am yr adroddiad

Sylwadau yn codi o'r drafodaeth ddilynol:

- Bod yr adroddiad yn un da
- Nifer o bethau positif wedi eu cynnwys – y wybodaeth yn rhoi darlun llawn

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â chynnydd mewn cyfnod salwch staff ar draws y Cyngor (o 10 diwrnod i 13 diwrnod) ac y dylai'r mater gael ei gynnwys ar gofrestr risg y Cyngor, nododd yr Arweinydd bod y Gwasanaeth Corfforaethol wedi cyflwyno adroddiad i'r Cabinet yn rhoi sylw i'r mater ac ar y gwaith sydd yn cael ei wneud i wella'r sefyllfa. Ategodd y Prif Weithredwr, o ran cymariaethau gyda Chynghorau eraill, nad oedd y cynnydd yng Ngwynedd yn sefyll allan. Nododd bod gwaith penodol yn cael ei wneud i ymdrin â chategorïau salwch straen a chyflwr cyhyrsgerbydol drwy ddadansoddi data gwahanol adrannau a chynnig gwelliannau fesul adran. Awgrymodd hefyd bod cofnodi salwch wedi ei symleiddio drwy ddefnydd Hunanwasanaeth a bod staff yn fwy parod i gydnabod eu salwch o gymharu â'r gorffennol.

Yng nghyd-destun ymgysylltu ac ymgynghori am dreth Cyngor gyda'r cyhoedd o ystyried bod y dreth yn cynyddu yn flynyddol, nodwyd bod cynnal ymgynghoriad ar y dreth yn anodd gan fod yr amserlen rhwng derbyn cyfanswm setliad Gwynedd gan Lywodraeth Cymru ym mis Rhagfyr, i osod cyllideb y Cyngor ym mis Mawrth, yn dynn iawn. Ategwyd, pe byddai Llywodraeth Cymru yn ystyried setliad haenol (tiered settlement) yn hytrach na setliad blynyddol byddai hyn efallai yn rhyddhau cyfnod digonol i ymgynghori ynglŷn â'r dreth i'r dyfodol.

Wrth ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r angen am ddadansoddiad clir o wariant ar alw lleol, nododd y Prif Weithredwr bod 90% o wasanaethau maes gofal yn ymateb i'r galw lleol a bod dyletswydd ar y Cyngor i weithredu hyn. Cytunodd bod demograffi'r Sir yn heriol ac mai realiti'r sefyllfa yw bod mwy o bobl hŷn yn y Sir, a llai o blant. Er hynny, pwysleisiodd mai dyletswydd y Cyngor oedd gofalu am bobl Gwynedd a phawb sydd yn byw o fewn ffiniau'r Sir gyda'r Cyngor yn canolbwyntio ar bobl Gwynedd, a'r rhai sy'n talu treth Cyngor Gwynedd. Gwnaed awgrym i bwysleisio hyn yn yr adroddiad.

Wrth ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r nifer sydd heb dalu'r Dreth Cyngor a beth yw'r diffyg mae'r Cyngor yn ei ragweld, nododd y Pennaeth Cyllid y bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Chwefror yn rhoi diweddariad ar y gyfradd casglu. Ategodd bod y sefyllfa yn parhau yn un heriol, ac er yn derbyn bod cynnydd costau byw yn cael effaith ar y sefyllfa,

bod rhaid casglu treth a'r hyn sydd yn ddyledus. Er y gwelliannu diweddar a gyflwynwyd i'r Uned Trethi a Budd-dal, nid oedd gwahaniaeth sylweddol i'r sefyllfa ar hyn o bryd, ond ei fod yn rhagweld gwelliannu i'r dyfodol; y sefyllfa yn ansefydlog, ond yn symud i'r cyfeiriad cywir.

Mewn ymateb i sylw nad oed 21% o ymatebion staff i Arolwg Llais Staff 2026 yn rhoi darlun cywir o'r sefyllfa a bod angen i'r ffigwr fod oddeutu 50%, nodwyd bod cyfradd ymatebion o arolwg pellach oddeutu 40%, a bod dulliau ar wahân i'r Arolwg yn fodd o gasglu gwybodaeth. Cyfeiriwyd at y Rhwydwaith Rheolwyr sydd yn cyfarfod bob 3 mis gydag o leiaf 300 yn mynychu - yn gyfle gwych am sgwrs a chyfle i roi adborth.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn cynnwys yr adroddiad**
- **Argymell ychwanegu 'salwch staff' i'r rhestr o heriau / risgiau yn y ddogfen Hunanasesiad mewn ymateb i'r cynnydd yn y cyfnod salwch**
- **Argymell i'r Cyngor ystyried ymgynghori gyda thrigolion Gwynedd ar y dreth Cyngor**

9. CYFRIFON TERFYNOL AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2026 A'R ARCHWILIAD PERTHNASOL

Amlygodd y Pennaeth Cyllid ei fod ef, fel Swyddog 151 wedi arwyddo'r datganiad cyfrifon fel un oedd yn rhoi darlun cywir a theg ac yn cydymffurfio ag arferion priodol. Ategodd ei fod yn hapus a bodlon gyda'r cynnwys a diolchodd i Swyddogion yr Adran Cyllid ac i Swyddogion Archwilio Cymru am eu gwaith.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau. Atgoffwyd yr Aelodau bod cyfrifon amodol ar archwiliad Gwynedd ar gyfer 2025/26 eisoes wedi ei gyflwyno i'r Pwyllgor yng nghyfarfod mis Gorffennaf 2026 lle trafodwyd y Datganiad mewn manylder gan dynnu sylw at y prif faterion a'r nodiadau perthnasol. Ategwyd bod cyfrifon yr Harbyrau hefyd wedi eu cyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Mai a braf oedd adrodd nad oedd unrhyw addasiadau yn deillio o'r Archwiliad, ac felly nid oedd angen eu hail gyflwyno.

Bu'r cyfrifon yn destun archwiliad gan Archwilio Cymru a bod barn ddiamod wedi ei roi ar y cyfrifon gan yr Archwilwyr gyda chyfuniad o rai addasiadau ac argymhellion yn dilyn archwiliad, wedi eu gweithredu.

Cyfeiriwyd at y camddatganiadau oedd heb eu cywiro, gan nodi nad oeddynt yn cael eu hystyried fel rhai materol, ond ble'n berthnasol, byddant yn cael eu cywiro fel rhan o gyfrifon 2026/27. Y ddau faes dan sylw oedd;

Nodyn 15: Eiddo Offer a Chyfarpar - mater o ran categoreiddio, sef bod eitem o wariant cyfalaf wedi ei ariannu o grant UKSPF, wedi ei gategoreiddio yn anghywir a'i drin fel ychwanegiad i'r fantolen yn hytrach na fel gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf trwy statud. Cadarnhawyd nad oedd y gwariant yn cael ei gwestiynu. Roedd yr ail bwynt yn ymwneud â mater technegol sydd yn ymwneud â thriniaeth cyfalaf, a'r trydydd pwynt yn wall mewn taenlen gan y prisiwr. Nodwyd y bydd y materion hyn yn derbyn sylw priodol erbyn cyfrifon 2026/27.

Nodyn 21: Credydwyr - mater credydwyr yn ymwneud a thriniaeth balans grant. Nodwyd bod y mater yn ymwneud â phrydlesu, yn flwyddyn gyntaf o ran triniaeth cyfrifo prydlesau, ac felly bydd y materion yn cael sylw ar gyfer cyfrifon 2026/2027.

Wrth drafod addasiadau i'r Datganiad o'r Cyfrifon, nodwyd bod nifer o'r addasiadau yn ymwneud ag addasiadau rhwng categorïau ac nad oedd goblygiadau ar wyneb y Fantolen - gwerth yr addasiad mwyaf, oedd un oedd yn berthnasol i Nodyn 15 Eiddo Offer a Chyfarpar,

oedd wedi ei symud o un categori i'r llall. Materion arall a gywirwyd oedd triniaeth incwm yn y maes Priffyrdd, Peirianneg ac Ymgynghoriaeth Gwynedd a sut mae incwm wedi ei gategoreiddio o ran incwm buddsoddi. Nid oedd yr addasiadau hyn wedi effeithio'r llinell waelod, ond yn hytrach newid mewn dosbarthiad.

Ers cyflwyno'r fersiwn ddrafft ym mis Gorffennaf, adroddwyd nad oedd yr addasiadau uchod yn effeithio'r Fantolen, Datganiad Llif arian na'r datganiad o'r symudiadau mewn reserfau, ac o ran y Cyfrif Incwm a Gwariant, addasiadau rhwng gwahanol benawdau a weithredwyd oeddynt, yn hytrach na newid y sefyllfa net ar y llinell waelod.

Croesawyd Yvonne Thomas, Archwilio Cymru i'r cyfarfod i gyflwyno eu hadroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon. Nodwyd bod Archwilio Cymru yn bwriadu cyhoeddi barn ddiamod ar gyfrifon 2025/26 gan ategu bod y cyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o'r sefyllfa ac yn cydymffurfio ag arferion priodol. Ategwyd bod y camau gweithdrefn bellach wedi eu cwblhau ac nad oedd materion ychwanegol. Tynnwyd sylw at y camddatganiadau gan amlygu bod trafodaethau wedi eu cynnal gyda'r Swyddogion ynglŷn â chywiro neu beidio, a bod angen eu hystyried ymhellach ar gyfer cyfrifon 2026/27. Er nad oedd sicrwydd cyflawn, nodwyd bod yr Archwilwyr yn gweithio ar lefel sicrwydd materol gyda lefel perthnasedd 2025/26 o £6.029 miliwn, ac wedi gweithredu yn annibynnol dros gyfnod yr archwiliad.

Diolchwyd i swyddogion cyllid Cyngor Gwynedd am eu cefnogaeth yn ystod y broses ac am y cydweithio da. Mynegodd bod gwelliant amlwg yn ansawdd y gwaith o ystyried yr amserlen heriol a osodwyd ac nad oedd materion arwyddocaol i'w dwyn i sylw'r Pwyllgor.

Diolchodd y Cadeirydd am yr adroddiad gan fynegi mai braf oedd cael barn ddiamod oedd yn rhoi sicrwydd cadarn i'r Pwyllgor bod y cyfrifon yn gywir a theg.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â Nodyn 18a (Dyledwyr) ac 18b (Dyledwyr Treth Cyngor) - cyfeiriad at ddyledwyr tymor hir, a chynnydd, dros flwyddyn o oddeutu 50% mewn swm dyledion Treth Cyngor, ac os oedd camau cyfreithiol ynghlwm a'r sefyllfa, nodwyd bod trefniadau cyfreithiol mewn lle yng nghyd-destun dyledwyr Treth Cyngor gyda nifer fwy o achosion wedi mynd i'r Llys. Ategwyd bod trethdalwyr sydd yn newid o dreth annomestig i dreth Cyngor (ac efallai yn ôl i dreth annomestig) yn creu ansefydlogrwydd, ynghyd a materion ôl ddyddio taliadau a chasglu premiwm, ond bod gwaith a threfniadau mewn lle i drafod sefyllfaoedd unigol. Nodwyd bod Nodyn 18a hefyd yn cynnwys costau ar eiddo pobl mewn gofal a benthyciadau ceir. Mewn ymateb, nodwyd bod y sefyllfa yn ddealladwy a bod lefel staffio casglu premiwm wedi cynyddu, ond os nad yw pobl yn gallu talu Treth Cyngor bydd y broblem yn parhau i flwyddyn arall.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn a chymeradwyo Adroddiad 'ISA260' gan Archwilio Cymru ar gyfer Cyngor Gwynedd**
- **Derbyn a chymeradwyo Datganiad o'r Cyfrifon 2025/2026 (ôl-archwiliad)**
- **Awdurdodi Is-gadeirydd y Pwyllgor ynghyd a'r Pennaeth Cyllid i ardystio'r Llythyr Cynrychiolaeth yn electroneg**
- **Llongyfarch y swyddogion ar eu gwaith o dderbyn datganiad diamod**
- **Diolch i Archwilio Cymru am y cydweithio da**

10. CYFRIFON TERFYNOL Y CYDBWYLLGOR GWE AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAI 2025 AC ARCHWILIAD PERTHNASOL

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau. Atgoffwyd yr Aelodau mai Cyngor Gwynedd fel y Cyngor lletyol oedd wedi bod yn gyfrifol am gyflawni cyfrifoldebau cyfrifo ac adrodd ar faterion cyllidol Cydbwyllgor GwE. Nodwyd bod GwE wedi dod i ben ar 31 Mai 2025, ond gan nad oedd y Cydbwyllgor yn cyfarfod ar ôl y

dyddiad yma, bu raid i gyfrifon 2024/25 a chyfrifon 2025/26 gael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio eu cymeradwyo.

Adroddwyd bod y cyfrifon wedi bod yn destun archwiliad gan Archwilio Cymru ers dechrau mis Ebrill a bod barn ddiamod wedi ei roi ar y cyfrifon gan yr Archwilwyr gydag ambell i addasiad wedi ei weithredu. Nid oedd unrhyw newid i'r prif ddatganiadau ariannol sef y Fantolen, Datganiad Incwm a Gwariant, datganiad llif arian na'r datganiad o'r symudiadau mewn reserfau. Er hynny, tynnwyd sylw at addasiadau i'r nodiadau sydd yn cefnogi'r Datganiad o'r Cyfrifon

Roedd yr addasiad cyntaf yn berthnasol i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, a hynny oherwydd bod cyfarfod olaf Cydbwyllgor GwE ar yr 21ain o Fai 2025, fe gyflwynwyd a derbyniwyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2024/25. Gan fod hyn ddeg diwrnod cyn i Gydbwyllgor GwE ddod i ben, roedd angen ymestyn cyfnod Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2024/25 am ddau fis cyntaf y flwyddyn ariannol 2025/26 hyd at 31 Mai 2025, er mwyn cydymffurfio â'r gofynion statudol. Roedd yr ail addasiad yn ymwneud â'r mater o ddod a GwE i ben a'r perthnasedd hynny gyda Chronfa Bensiwn Gwynedd oedd yn golygu bod yr Actiwari wedi gorfod newid eu hadroddiad i adlewyrchu'r sefyllfa agoriadol gywir.

Yn ychwanegol, cyfeiriwyd at nifer fach o fân ddiwygiadau naratif i rai o'r nodiadau.

Ar ran Archwilio Cymru, nododd Yvonne Thomas bod Archwilio Cymru yn bwriadu cyhoeddi barn ddiamod ar gyfrifon 2025/26 gan ategu bod y cyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o'r sefyllfa, yn cydymffurfio ag arferion priodol ac mai gweithio i lefel o 'berthnasedd' roedd Archwilio Cymru. Adroddwyd bod y lefel o berthnasedd yn cael ei bennu i geisio adnabod a chywiro camddatganiadau allai beri fel arall i'r sawl sydd yn defnyddio'r cyfrifon gael eu camarwain. Pennwyd y lefel perthnasedd o £33,000 ar gyfer archwiliad 2025/26 ac adroddwyd ar gamddatganiadau trothwy uwchlaw £1,650, (a gyfrifir fel 5% o berthnasedd). Adroddwyd bod y camddatganiadau wedi eu cywiro a diolchwyd i swyddogion cyllid Cyngor Gwynedd am eu cefnogaeth yn ystod y broses ac am y cydweithio da. Nid oedd materion arwyddocaol i'w dwyn i sylw'r Pwyllgor.

Croesawyd yr adroddiad a diolchwyd i bawb am eu gwaith.

PENDERFYNWYD

- **Cymeradwyo Cyfrifon Terfynol y Cydbwyllgor am 2025/26**
- **Derbyn adroddiad 'ISA260' gan Archwilio Cymru ar gyfer Cydbwyllgor Gwe**
- **Awdurdodi Is-gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i lofnodi'r Llythyr Cynrychiolaeth yn electroneg ar gyfer GwE.**
- **Llongyfarch y swyddogion ar eu gwaith o dderbyn datganiad diamod**
- **Diolch i Archwilio Cymru am y cydweithio da**

11. RHAGLEN GYFALAF 2026/27 – ADOLYGIAD DIWEDD AWST 2026

Cyflwynwyd adroddiad gan Aelod Cabinet Cyllid yn amlygu rhaglen gyfalaf (sefyllfa diwedd Awst 2026) ynghyd a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Gofynnwyd i'r Pwyllgor graffu penderfyniadau a gymeradwywyd gan y Cabinet 13 Hydref 2026
.
Cyfeiriwyd at ddadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £175.7 miliwn am y 3 blynedd 2026/27 - 2028/29 ynghyd a'r ffynonellau sydd ar gael i ariannu'r cynnydd net sydd oddeutu £79.483 miliwn ers y gyllideb wreiddiol, gyda £21.97 miliwn ohono yn deillio o ail broffilio ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol.

Ategwyd,

- Bod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi £123.5 miliwn yn 2026/27 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £72.1 miliwn (58%) ohono wedi'i ariannu trwy grantiau penodol.
- Bod £12.0 miliwn ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2026/27 i 2027/28 a 2028/29.
- Bod y prif gynlluniau sydd wedi llithro ers y gyllideb wreiddiol yn cynnwys £5.9 miliwn Cynlluniau Ysgolion (Cymunedau Dysgu Cynaliadwy ac Eraill), £2.85 miliwn Cynlluniau Cronfa Ffyniant Bro, £1.05 miliwm Cynlluniau Risgiau Arfordirol ac Atal Llifogydd, £1.0 miliwn Cynlluniau Grantiau ac Eraill Tai

Tynnwyd sylw at restr grantiau ychwanegol mae'r Cyngor wedi llwyddo eu denu ers yr adolygiad diwethaf a oedd yn cynnwys, £24.325m Grant Cronfa Twf Lleol Newydd gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig;£16.365m Rhan o'r Grant Her Ysgolion Cynaliadwy a'r Grant Gofal Plant tuag at Ysgol Bontnewydd; £11.648m Grant Cronfa Ffyniant Cyffredin gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig; £4.260m Grantiau o'r Gronfa Teithio Llesol (ATF) a Llwybrau Diogel mewn Cymunedau (SRiC) gan Lywodraeth Cymru; £2.840m Grant ychwanegol Cynnal a Chadw Ysgolion 2026/27; £2.091m Grant Trawsnewid Trefi gan Lywodraeth Cymru a £1.656m Grant Cymunedau Dysgu Cynaliadwy -amrywiol gynlluniau

Cyfeiriwyd at y wybodaeth am Ddangosyddion Darbodus Cyfalaf y Cyngor gan amlygu, yn unol â'r Côd Darbodus gan CIPFA, bod rhaid adrodd ar y wybodaeth - ategwyd bod y Cyngor wedi cydymffurfio yn llawn gyda pholisi ar fenthyca at ddibenion cyfalaf.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â Derbyniadau Cyfalaf ac mai £164,00 yn unig oedd wedi ei gofnodi ar gyfer 2026/27 gyda cholofnau 2027/28 a 2028/29 wedi eu gadael yn wag, nodwyd mai ffigwr sydd yma ar gyfer y dull o ariannu rhaglen yn hytrach na'r swm sydd yn cael ei dderbyn i symud cynllun yn ei flaen. Mewn ymateb i gwestiwn ategol oni ddylai'r Cyngor e.e., gyda chynllun sydd yn delio gydag eiddo'r Cyngor, amcangyfrif rhif i'r colofnau gwag, nododd y Pennaeth Cyllid bod adolygiad parhaus o stad y Cyngor yn cael ei weithredu i sicrhau gwerth am arian. Ategodd bod Adroddiad Cynllun Asedau i'w gyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Chwefror 2027.

Gwnaed sylw bod amser gwerthu eiddo yn hanfodol ynghyd a sicrhau cynlluniau addas ar gyfer defnydd eiddo a defnydd grant, ac y dylai'r Cyngor osgoi cadw eiddo oni bai bod defnydd strategol i'r adeilad i'r dyfodol.

Gwnaed cais i'r swyddogion perthnasol ystyried cyflwyno'r Cynllun Asedau yn gynt yn y flwyddyn fel bod modd cael trafodaeth lawn ar y mater.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth

Nodyn: Cynllun Asedau – cais i'r adroddiad gael ei gyflwyno i gyfarfod mis Tachwedd 2026 yn hytrach na chyfarfod mis Chwefror 2027

12. DIWEDDARIAD CHWARTEROL RHEOLAETH TRYSORLYS

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Buddsoddi yn adrodd ar wir ganlyniadau rheolaeth trysorlys y Cyngor 2026/27 hyd 30 Mehefin 2026, yn erbyn Strategaeth Rheolaeth Trysorlys 2026/27 a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn ym mis Mawrth 2026. Nodwyd, yn unol â gofynion y strategaeth bod gofyn i'r Rheolwr Buddsoddi adrodd ar ddangosyddion darbodus rheoli'r trysorlys yn chwarterol.

Adroddwyd, ar y 30ain o Fehefin 2026, bod y Cyngor mewn sefyllfa gref iawn gyda buddsoddiadau net a hynny oherwydd y lefel uchel o fuddsoddiadau a chyfalaf gweithredol. Roedd hyn yn cynnwys arian y Gronfa Bensiwn. Nodwyd nad oedd unrhyw symud sylweddol wedi bod yn lefel y benthyciadau yn y 3 mis dan sylw; y Cyngor yn parhau gyda'r strategaeth o ddefnyddio adnoddau mewnol cyn benthyca'n allanol.

Yng nghyd-destun gweithgareddau buddsoddi, ategwyd bod y Cyngor yn parhau i fuddsoddi mewn Banciau a Chymdeithasau Adeiladu, Awdurdodau Lleol, Cronfeydd Marchnad Arian, Swyddfa Rheoli Dyledion a Chronfeydd wedi'i pwlio, a rhain yn gyson gyda'r math o fuddsoddiadau sydd wedi ei wneud gan y Cyngor ers nifer o flynyddoedd bellach gyda'r dychweliadau wedi bod yn gyson.

Cyfeiriwyd at y Meincnod Ymrwymiadau (liability benchmark) gan nodi bod y meincnod yn arf pwysig i helpu i sefydlu os yw'r Cyngor yn debygol o fod yn fenthyciwr hirdymor, ac felly yn siapio'r ffocws strategol a phenderfyniadau. Amlygwyd bod y Cyngor yn disgwyl parhau i fenthyca uwchlaw ei feincnod a hynny oherwydd bod y Cyngor yn dal cronfeydd wrth gefn, gyda'r llif arian hyd yma wedi bod yn is na'r rhagdybiaethau a wnaed pan fenthycwyd yr arian.

Yng nghyd-destun adroddiad cydymffurfiad a dangosyddion, adroddwyd bod yr holl weithgareddau wedi cydymffurfio'n llawn gyda chod ymarfer CIPFA a Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor - hynny yn newyddion da, ac yn amlygu rheolaeth gadarn dros yr arian.

Diolchwyd am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad er gwybodaeth

13. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynwyd, er gwybodaeth, adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn diweddaru'r Pwyllgor ar waith archwilio mewnol am y cyfnod o'r 1af o Ebrill 2026 hyd 20fed Medi 2026. Amlygwyd bod 11 o archwiliadau cynllun gweithredol 2026-27 wedi eu cwblhau ac wedi ei gosod ar lefel sicrwydd uchel; digonol neu gyfyngedig.

Ategwyd, bod crynodebau'r archwiliadau ychydig yn wahanol a hynny oherwydd ymateb i ofynion y Safonau Archwilio Byd-eang, Safon 14.3 Gwerthuso Darganfyddiadau, lle nodi'r bod "rhaid i archwilwyr mewnol werthuso pob darganfyddiad ymgysylltu posibl i bennu ei arwyddocâd. Wrth werthuso darganfyddiadau ymgysylltu posibl, rhaid i archwilwyr mewnol gydweithio â rheolwyr i nodi gwraidd materion pan fo'n bosibl, pennu'r effeithiau posibl, a gwerthuso arwyddocâd y mater". O ganlyniad, bu i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol adnabod deg prif gategori dadansoddiad 'gwraidd y broblem' > Llywodraethu, Prosesau a Gweithdrefnau, Atebolrwydd, Sicrwydd a Monitro, Adnoddau, Pobl, Sgiliau a Hyfforddiant, Systemau, TG ac Offer Digidol, Rheoli Gwybodaeth a Chofnodi, Cyfathrebu a Chydlynu a Rheoli Risg a Diwylliant; gyda diffiniad o'r gwaith sydd angen bod mewn lle ac enghreifftiau o ddarganfyddiadau posib. Bydd y categorïau hyn yn cael eu gwerthuso ar y cyd gyda Rheolwyr y meysydd perthnasol.

Cyfeiriwyd at bob archwiliad yn ei dro.

Diolchwyd am yr adroddiad ac am y cydweithio da i geisio bod rheolaeth dda mewn lle ar draws y Cyngor

Materion yn codi o'r drafodaeth ddilynol:

- Maes Gofal: Cefn Rodyn a Hafod Mawddach - darparu gofal preswyl. Lefel Sicrwydd Cyfyngedig > pryder nad oes cydymffurfiaeth gyda materion diogelwch, cynnal profion tân amserol ac adolygu cynlluniau gofal - sut fydd hyn yn cael ei fonitro er mwyn diogelu defnyddwyr?

  Bydd dilyniant penodol ar gyfer archwiliadau sydd â lefel sicrwydd cyfyngedig

- Maes Gofal Hafod Mawddach > pryder mewn methiannau talu cyflogau cywir

  Bod cyd-weithio da gyda'r Gwasanaeth Cyflogau wedi digwydd i geisio cywiro'r sefyllfa. Y mater heb ei ddilyn i fyny, ond bod y gwasanaeth yn y broses o roi trefniadau gwell mewn lle

- Maes Gofal Plas Hedd – croesawu bod y camau gweithredu wedi cael sylw

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad**
- **Cefnogi'r gweithrediadau sydd eisoes wedi eu cytuno gyda'r Gwasanaethau perthnasol**

14. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Archwilio oedd yn crynhoi gwaith y Gweithgor Gwella Rheolaethau a gynhaliwyd ar 1 Medi 2026. Cafodd pedwar archwiliad eu hadolygu yn fanwl gyda'r swyddogion perthnasol yn bresennol ynghyd ag Aelodau o'r Pwyllgor - Dewi Lewis, Cadeirydd y Pwyllgor a'r Cynghorwyr Geraint Parry, Ioan Thomas a Menna Baines. Atgoffwyd yr Aelodau mai prif bwrpas y Gweithgor yw herio ac olrhain cynnydd ar weithrediadau cytunedig lle nodwyd gwendidau rheolaethol.

Dilyniant Cludiant Ysgolion (Lefel Sicrwydd: Digonol)

Eglurwyd bod trefniadau newydd bellach mewn lle i roi adroddiadau misol awtomatig i'r Tîm Cludiant ar newidiadau disgyblion, gan wella cywirdeb data a chymhwysedd cludiant. Ategwyd bod Polisi Cludiant Addysg newydd wedi cwblhau cyfnod ymgynghori ac wedi ei gyflwyno i'r Cabinet, gyda gobaith y daw i rym Medi 2027. Nodwyd bod gwaith pellach angen ei wneud i wella systemau gwybodaeth a monitro cytundebau, yn enwedig mewn perthynas â gwiriadau DBS a threfniadau diogelu. Roedd y Gweithgor yn fodlon bod cynnydd sylweddol wedi digwydd a bod adrannau Addysg ac Amgylchedd yn cydweithio'n effeithiol.

Dilyniant Clybiau Brecwast (Lefel Sicrwydd: Cyfyngedig)

Adroddwyd mai'r risg fwyaf oedd rheoli alergeddau bwyd, rheoli gwahaniaethau mewn cofnodion a diweddaru polisïau a chanllawiau. Mynegwyd bod gwaith ar y gweill i ddatblygu polisi alergeddau newydd ar sail Cymru gyfan, gyda mwy o bwyslais ar dystiolaeth feddygol a gwell rheoli gwybodaeth drwy Bromcom, sef system newydd fydd yn disodli system SIMS. Ategwyd bod gwelliannau i ddarpariaeth ffrwythau a chyfarpar arbenigol i blant ag alergeddau wedi eu gweithredu ond bod diffyg mynediad staff ceginau at hyfforddiant digidol yn parhau'n her. Er hynny, nodwyd bod cynlluniau ar waith i ddarparu offer TG a gwella cydymffurfiaeth.

Trefniadau Tân (Lefel Sicrwydd: Digonol)

Daeth yr archwiliad i'r casgliad bod trefniadau rheoli tân sylfaenol mewn lle, gyda rheolwyr safle wedi'u penodi ac archwiliadau blynyddol yn cael eu cynnal, ond bod gwendidau o ran cwblhau hyfforddiant gorfodol, gweithredu ar argymhellion y Tîm Diogelwch a Chydymffurfiaeth mewn modd amserol, cadw cofnodion cyfredol o Reolwyr Safle rheolaeth

trefniadau gwagio adeiladau mawr mewn argyfwng, yn parhau. Adroddwyd y bydd asesiad risg tân newydd ar gyfer Pencadlys yn cael ei drefnu ar ôl cwblhau gwaith adnewyddu'r adeilad ac fe bwysleisiwyd yr angen am newid diwylliant er mwyn cryfhau perchnogaeth ac atebolrwydd o ran iechyd a diogelwch.

Dilyniant Rheolaeth Categori Amgylchedd (Lefel Sicrwydd: Cyfyngedig)

Er bod cynnydd wedi'i wneud ar y pedwar gweithrediad gwreiddiol, nid oeddynt wedi'u cwblhau'n llawn eto. Nodwyd bod y gwasanaeth yn datblygu system PowerApp newydd i reoli contractau, monitro achrediadau, yswiriant a dyddiadau adnewyddu awtomatig. Ategwyd bod heriau capasiti oherwydd maint y rhaglen waith a maint cymharol fach y tîm, ond bod gwaith sylweddol yn mynd rhagddo i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion y Ddeddf Caffael 2023 gan gynnwys hyfforddiant staff a datblygu trefniadau corfforaethol newydd. Y bwriad yw darparu rhagor o ddiweddariadau erbyn Rhagfyr 2026 ar ddatblygiad y systemau a chynnydd yr hyfforddiant.

Adroddwyd bod y Gweithgor yn fodlon bod cynnydd pendant wedi'i wneud ym mhob un o'r pedwar maes, gyda nifer sylweddol o'r gweithrediadau cytunedig wedi eu gweithredu neu ar waith . Fodd bynnag, ystyriwyd bod rhai meysydd pwysig yn parhau i fod angen sylw, yn benodol rheoli alergeddau mewn clybiau brecwast, cydymffurfiaeth hyfforddiant, rheoli contractau a datblygu systemau gwybodaeth, gyda'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn parhau i fonitro cynnydd yn erbyn y cynlluniau gweithredu diwygiedig.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad er gwybodaeth

15. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2026/27

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn diweddaru'r Pwyllgor ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau Cynllun Archwilio Mewnol 2026/27. Ymddiheurodd bod y ffigyrau yn yr adroddiad yn anghywir a chyflwynodd ffigyrau diwygiedig o'r gwaith sydd wedi ei gwblhau. Adroddwyd, hyd at 20fed Medi 2026, bod 25.4% - allan o'r 59 archwiliad unigol sydd yng nghynllun diwygiedig 2026/27, bod 15 wedi ei ryddhau yn derfynol / cwblhau, neu wedi cau.

Cyfeiriwyd at statws y gwaith, yr amser a dreuliwyd ar bob archwiliad ac Addasiadau i'r Cynllun.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chapasiti y tîm, adroddwyd bod prentis wedi ei benodi i'r tîm, ond gyda'r prentis yn parhau o dan oruchwyliaeth nid oedd oriau'r prentis yn cael eu cynnwys yn y cyfanswm dyddiau. Ategwyd bod un archwilydd wedi lleihau oriau gwaith o 5 diwrnod i 4 diwrnod.

Nododd y Pennaeth Cyllid bod bwriad cyflwyno bid i'r Cabinet am adnodd ychwanegol ar gyfer 2027/28. Ategodd bod y rhagolygon o lwyddiant yn isel o ystyried pwysau gan wasanaethau eraill o fewn y Cyngor am arian ychwanegol.

PENDERFYNWYD

Derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn Cynllun Archwilio 2026/27

16. STRATEGAETH GWRTH-DWYLL, GWRTH-LWGRWOBRWYO A GWRTH-LYGREDD CYNGOR GWYNEDD A CHYNLLUN YMATEB

Cyflwynwyd y Strategaeth gan y Rheolwr Archwilio oedd yn amlygu bod y risg o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd wedi'i adnabod fel un o risgiau corfforaethol y Cyngor, ond yn cael ei asesu'n risg isel oherwydd cryfder y rheolaethau mewnol a'r sicrwydd sy'n cael ei ddarparu gan waith Archwilio Mewnol. Er hynny, amlygwyd pwysigrwydd cadw ffocws ar y maes oherwydd bod y Cyngor wedi profi achos o dwyll sylweddol yn y gorffennol.

Cydnabuwyd y gall risg godi gan unigolion allanol, staff, aelodau etholedig neu gyfuniad o'r rhain ac mewn ymateb cyflwynwyd modiwl e-ddysgu "Ymwybyddiaeth Twyll" (Tachwedd 2025) i staff ac aelodau er mwyn cryfhau ymwybyddiaeth a hyrwyddo diwylliant atal twyll.

Adroddwyd bod y Strategaeth yn rhan allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor ac yn dangos ymrwymiad i ddiogelu arian cyhoeddus a chynnal safonau uchel o atebolrwydd cyhoeddus. Prif amcanion y Strategaeth yw: Diffinio twyll, llwgrwobrwyo a llygredd; Gosod disgwyliadau clir ar gyfer staff ac aelodau; Hyrwyddo atal a darganfod twyll; Esbonio sut y bydd y Cyngor yn ymchwilio i achosion o dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd a chodi ymwybyddiaeth o'r risgiau cysylltiedig sy'n ymwneud â thwyll.

Yn ogystal â'r Strategaeth, cyfeiriwyd at y Cynllun Ymateb i Dwyll a Llygredd sydd i'w ddarllen ar y cyd â'r Strategaeth. Nodwyd bod y Cynllun Ymateb yn darparu gweithdrefn glir ar gyfer ymdrin ag amheuon neu honiadau o dwyll, llwgrwobrwyo neu lygredd drwy Ddiffinio rolau a chyfrifoldebau staff, rheolwyr ac archwilwyr; Cysylltu â pholisïau allweddol megis y Polisi Datgelu (Canu'r Gloch), Polisi Disgyblu, Rheolau Gweithdrefn Ariannol a'r Siarter Archwilio Mewnol; Amlinellu'r broses ymchwilio i honiadau ac esbonio'r opsiynau sydd ar gael pan geir tystiolaeth ddigonol, gan gynnwys camau disgyblu, camau sifil neu erlyniad troseddol neu gyfuniad o'r rhain.

Ystyriwyd bod y Strategaeth a'r Cynllun Ymateb yn cryfhau trefniadau llywodraethu'r Cyngor drwy ddarparu fframwaith clir ar gyfer atal, darganfod ac ymchwilio i dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd. Er bod lefel y risg bresennol yn cael ei hystyried yn isel, mae'r dogfennau'n sicrhau bod y Cyngor yn parhau'n wyliadwrus ac yn barod i ymateb yn effeithiol i unrhyw achosion all godi.

Diolchwyd am yr adroddiad.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chadw data neu wybodaeth o enghreifftiau o sut mae'r Strategaeth wedi gweithio a bod hynny yn rhoi hyder i Aelodau bod y gweithrediadau yn llwyddiannus, nodwyd nad oedd data canolog yn bodoli ar hyn o bryd. Er hynny, wrth sefydlu a chyhoeddi Polisi Canu'r Gloch sefydlwyd Grŵp Ymateb fydd yn gyfrifol am dderbyn a dadansoddi cwynion a phryderon staff, gyda materion ariannol yn cael eu cyfeirio at Cyllid ac Archwilio Mewnol, a materion Diogelu yn cael eu cyfeirio at yr Uned Diogelu. O ganlyniad i'r drefn, bydd hyn yn galluogi i ddata canolog yn ymwneud a thwyll, llygredd a diogelwch gael ei gasglu ac yn cyflwyno gwybodaeth i'r Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol adrodd ar y perfformiad a gweithrediadau'r Strategaeth. Ystyriwyd y bydd cwynion am faterion cyhoeddus yn cael eu cyfeirio drwy'r drefn cwynion.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn cynnwys yr adroddiad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer ymchwilio ac atal twyll a llygredd o fewn y gyfundrefn**
- **Cymeradwyo'r Strategaeth Gwrth-dwyll, Gwrth-Lwgrwobrwyo a Gwrth Lygredd a'r Cynllun Ymateb i Dwyll a Llygredd.**

Nodyn: Yn dilyn sefydlu trefniadau canolog i gasglu data yn ymwneud a thwyll, llygredd a diogelwch, bod adroddiad ar weithredu'r Strategaeth yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor.

17. ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU

- **'DEFNYDDIO DATA WRTH GYNLLUNIO CYLLIDEB GWASANAETH PRESWYL OEDOLION'**
- **RHAGLEN WAITH 2026**

Croesawyd Lora Gwawr (Archwilio Cymru) i'r cyfarfod.

Cyflwynwyd adroddiad oedd yn adrodd ar ganfyddiadau adolygiad oedd yn edrych os oedd Cyngor Gwynedd yn defnyddio data i gynllunio cyllidebau gwasanaeth preswyl i oedolion yn effeithiol. Cwblhawyd yr adolygiad ar draws chwe Cyngor Gogledd Cymru rhwng mis Mawrth a Mis Mehefin 2026.

Adroddwyd, er bod gan y Cyngor wybodaeth sydd ei angen i gynllunio cyllideb gyda dull sydd yn cael ei arwain drwy ddata (yn dilyn ymchwil gynhwysfawr Llechen Lan), nad oedd y defnydd yn cyrraedd ei lawn botensial. Arweiniodd hyn at un argymhelliad gan Archwilio Cymru i'r Cyngor gryfhau defnyddio data cost a glaw i lywio penderfyniadau cyllidebol dros y tymor byr a canolig. Ategwyd bod y Cyngor wedi ymateb yn chwim i'r argymhelliad ac wedi gosod camau gweithredu sydd i'w cwblhau erbyn 2027.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â sail y data ac os oedd Archwilio Cymru yn hapus gyda rhagamcanion hir dymor y gwasanaeth o ystyried cyfrifoldebau statudol ac amgylchiadau demograffi, nodwyd bod y Cyngor yn mynd tu hwnt i'r gofyn ac yn cynnig rhagamcanion yn ymwneud e.e., a gofynion sut mae pobl yn dymuno byw, fesul proffil, patrwm teuluol y gorffennol o'i gymharu â'r presennol, talu am ofal a gwahanol fodelau o ddarparu gwasanaeth preswyl.

Ategwyd bod gan y Cyngor fwriad i gynhyrchu dogfen ymchwil i ragweld anghenion plant a phobl ifanc.

Croesawyd y bwriad yma.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â gwneud defnydd llawn o'r cyfoeth o ddata sydd ar gael i gwrdd â'r galw a sut bydd y gwasanaeth yn ymateb i hyn, nododd y Pennaeth Cyllid, er bod arian ychwanegol yn cael ei roi i'r maes gofal, bod y galw yn parhau yn fwy na'r gyllideb; bod y galw yn cynyddu a chostau gofal yn cynyddu ac er bydd data yn gallu edrych ar boblogaeth sydd yn heneiddio, bydd costau uned gofal hefyd yn mynd yn uwch. Ategwyd bod gwaith yn cael ei gomisiynau i edrych yn fanylach ar y sefyllfa a chymharu'r sefyllfa gyda Chynghorau eraill.

Cyflwynwyd rhaglen waith ac amserlen Archwilio Cymru 2026 ar gyfer Cyngor Gwynedd er gwybodaeth.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a Rhaglen Waith 2026

18. BLAEN RAGLEN Y PWYLLGOR

Cyflwynwyd blaen raglen o eitemau ar gyfer cyfarfodydd y Pwyllgor hyd Hydref 2027.

PENDERFYNWYD

Derbyn y rhaglen waith ar gyfer Tachwedd 2026 – Hydref 2027

Nodyn: Cynllun Asedau – cais i'r adroddiad gael ei gyflwyno i gyfarfod mis Tachwedd 2026 yn hytrach na chyfarfod mis Chwefror 2027

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a daeth i ben am 12:55

_____

CADEIRYDD